

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492, 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka uli-
ca št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga číslo 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno Din 25.—

Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Tele-
fon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126,
Maribor, Gosposka ulica 11. Telefon
št. 2440.

Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi
po tarifu.

Ne moremo zaupati besedam

Redki so primeri, da bi se v kratki dobi dobrega tedna nakopičilo toliko pomembnih, po svojem obeležju senzacionalnih dogodkov, kakor smo to doživeli pretekli dne. Serijo je začela Rooseveltova poslanica poglavarjem držav, nadaljevali in stopnjevali so jo Hitlerjev govor v nemškem parlamentu ter novi nemški in ameriški predlogi na razorožitveni konferenci v Ženevi, efektivno zaključila pa rimska senzacija o že sklenjenem sporazumu med evropskimi velesilami. Pod močnim vtisom teh vesti in dogodkov je stopilo v ozadje vse drugo, čeprav bi v drugačnih razmerah vzbudilo največjo pozornost svetovne javnosti, da omenimo le soglasno odobritev rusko-francoske pogodbe po pariškem parlamentu in pa japonsko ofenzivo na Peking. To je tudi razumljivo, saj bi dejanski uspeh prizadevanj za ohranitev in utrditev miru dal vsemu svetu novo lice, in vse omenjene akcije slovesno proglašajo, da je mir njihov edini cilj.

Ogromna večina civiliziranega sveta ne želi in ne bo nove vojne ter je pripravljena storiti vse, da jo prepreči. O tem ni mogoče dvomiti. V Evropi velja to prav posebno za Francijo in njene zaveznice, v enaki meri pa tudi za Anglijo in še večino drugih držav. Vsi ti narodi so iskreni poborniki trajnega miru in prijateljskega medsebojnega sožitja. Ničesar si ne žele bolj toplo kakor da bi se mednarodni mir fundiral tako čvrsto, da bi omogočil splošno razorožitev in da bi se lahko veliki, sedaj za oboroževanje potrebni napor usmerili v drugačno, človeštvu bolj koristno dejavnost. Toda kakor avtomobilist, naj vozi še tako previdno in vestno, ne more vedno preprečiti nesreče, ako mu privozi nasproti divjak, tako tudi najbolj miroljuben narod ne more preprečiti vojne, ako trči ob narod, ki vojno hoče. In ravno v tej možnosti je jedro razorožitvenega problema in je os, ki se okoli nje vrti vsa svetovna politika zadnjih let. Ako bi bili vsi evropski narodi iskreno miroljubni in trdno odločeni, da za reševanje morebitnih sporov ne posežejo po orožju, bi se dala čez noč izvesti radikalna razorožitev.

Pogoj razorožitve in pogoj konsolidacije v Evropi je zato medsebojno zaupanje. Brez zaupanja ni mogoča učinkovita razorožitev in ni mogoče ustajenje mednarodnih odnosov. To je jasno povedal tudi predsednik Roosevelt v svoji poslanici, v kateri je celo priznal, da one evropske države, ki se upirajo prenatrpanosti razorožitvi, ne ravnaajo tako morda iz spekulacije, da bi ob ugodni priliki koga napadle, marveč le iz previdnosti, da se zaščitijo pred napadom. Dragocena in važna je taka ugotovitev iz ameriških ust, ker so dolgoletni Američani slika položaja tako, kakor da bi se Francija načelno ali pa iz imperialističnih motivov branila razorožitev. Roosevelt je s tem indirektno priznal tudi upravičenost francoske zahteve po resničnih in učinkovitih garancijah za ohranitev miru. Ako bi bile Zedinjene države konsekvence in bi se obvezale, da bodo aktivno in z vso silo prispevale na pomoč državi, ki bi bila od druge napadena, pa bi enako obveznost prevzela tudi Anglija, bi se gordijski voz razorožitvenega problema kaj hitro raztopil. Toda niti v Washingtonu, niti v Londonu nočejo iti preko platonskih deklaracij, pa je zato razumljivo, da morajo biti nad vse oprezniki narodi, ki so v nevarnosti tujega napada, v prvi vrsti pa Francija in njene zaveznice.

Na žalost se ne da dvomiti, da je taka opreznost nujno potrebna. Res je, da Italija že od nekdaj ob vsaki oficijelni priliki razglasa svojo miroljubnost in obsoja vojno. Res je, da se je tudi Hitlerjevska Nemčija na usta svojega diktatorja slovesno izrekla za mir in proti vojni. Toda to ne more nikogar pomiriti. Saj vidimo, kako je v Nemčiji in v Italiji izrečeno prokletstvo nad pacifizmom in kako v Nemčiji na grmadah sežigajo knjige mirovne apostolice Berte Suttnerjeve. Vidimo, kako fašizem in Hitlerizem vzgajata narod in zlasti mladino v duhu nestrpnosti in skrajnega militarizma, v duhu povečevanja vojne in nadvrednosti lastnega naroda. Nemške mase so pod vplivom te sistematične propagande že zopet trdno prepričane, da so Nemci narod nad narodi, poklicani, da gospodujejo nad drugimi. In kar je glavno: vidimo in čitamo vsak dan, kako italijanska in zlasti nemška politika vztrajata na programih in ciljih, ki se dajo uresničiti samo na razvalinah drugih narodov in torej samo z orožjem, ker se noben narod ne bo dal brez odpora ubiti.

Vsi ti dokazi so tako močni, da jih ne morejo ovreči še tako poudarjene deklaracije o miroljubnosti. Zato ne more nihče zameriti narodom, proti katerim so ta imperialistična stremeljenja naperjena, da so budno na straži in da ne verujejo samo lepim besedam. Do-

BARON ALOISI PRI DR. JEVTIČU

Živahne konference državnikov v Ženevi — Zanimanje za končno stališče Male antante napram paktu četvorice

Ženeva, 25. maja p. Mnogo komentarjev je izhajalo v vseh ženevskih krogih včerajšnji poset italijanskega delegata na razorožitveni konferenci barona Aloisia pri jugoslovanskem zunanjem ministru dr. Jevtiču v hotelu »Beau Rivage«. Razgovor je trajal nad pol ure. Baron Aloisi je obrazložil dr. Jevtiču najnovejši načrt pakta štirih velesil ter kako si v Rimu zamišljajo nadaljnji razvoj italijansko-jugoslovanskih odnosov na podlagi tega pakta. Naglašal je posebno, da naj služijo paktu velesil predvsem utrditvi evropskega miru.

Tukajšnji diplomatski krogi smatrajo ta sestanek kot prvi direktni stik med Jugoslavijo in Italijo po dolgem času in vidijo v njem znak, da išče Italija tesnejših stikov z Malo antanto. Mislili pa, da to ni samo v zvezi s prizadevanjem Rima, da se odstranijo pomisleki Male antante proti paktu velesil, nego da gre za dalekosežnejše načrte Rima.

Kaj prav za prav Italija s tem zasleduje, še ni povsem jasno; vsekakor pa v tukajšnjih diplomatskih krogih domnevajo, da stopa s tem tudi vprašanje odnosov med Italijo in Jugoslavijo v novo fazo. Ni dvoma, da so tudi v Rimu spoznali, da je z novim paktom Male antante vpliv Jugoslavije zlasti na Balkanu znatno porastel. Baš v tem delu Evrope pa doživlja rimska diplomacija v začetnem času neuspeh za neuspe-

hom. Odbijitev Rumunije od Male antante ne je ni uspela, marveč so se vezli med državami Male antante še poglabile in bodo na prihodnji konferenci Male antante v Pragi poleg politične osnove dobile trden temelj tudi v gospodarskem pogledu.

V krogih Male antante poudarjajo, da Mala antanta nikdar ni bila nenaklonjena zbliznanju z Italijo in bo vedno pozdravljala vsako akcijo, ki more služiti temu cilju. Če je iskrena in se za njo ne skrivajo kakšni drugi načrti. V ostalem pa podčrtavajo, da predstavlja Mala antanta mednarodno politično celoto, ki bo okrepila organizacijo miru in mednarodnega sodelovanja v Evropi s pomočjo svojih že znanih metod.

Ženeva, 25. maja. d. Napram pogajanju o paktu štirih evropskih velesil, ki se vrše v Ženevi, zavzema Mala antanta, kakor zatrjujejo na merodajnem mestu, še vedno isto stališče, ki ga je označila v svojem komuniqueju 25. marca. Mala antanta nima ničesar proti paktu držav, v kolikor bi se ne nanašal na njene interese. Po konferencah, ki so jih imeli ministri Male antante s francoskimi in italijanskimi zastopniki v Ženevi, obstoja po zadnjih informacijah v krogih Male antante mnenje, da pakt štirih evropskih velesil v nobenem pogledu ne more škodovati interesom držav Male antante. Povsem jasno je seveda, da si je pridržala Mala antanta odlo-

čitev o svojem končnem stališču vse do tlej, ko bo znano točno besedilo dogovora, ki ga hočejo skleniti Francija, Nemčija, Italija in Anglija. Kakor zagotavljajo, so posvetovanja zadnjih dni že ustvarila precejšnjo jasnost v naziranjih delegatov štirih evropskih velesil in zastopnikov drugih držav. Njih potek bo imel direkten vpliv na sestavo končnega besedila nameravanega pakta.

Sestanek med dr. Benešem in Simonom

Bruselj, 25. maja. AA. Ženevski dopisniški agencije »Belga« javlja, da je češko-slovaški zunanji minister dr. Beneš danes dopoldne konferiral s Simonom in mu obrazložil stališče Male antante. Izjavil mu je, da bo Mala antanta nastopila proti temu, da se daje neupravičena aktualnost čl. 19 pakta DN v vprašanju revizije mirovnih pogodb, če bi čl. 16. pakta ostal neuvlečen.

Diplomatska pogajanja se še nadaljujejo

Pariz, 25. maja. p. Rimski dopisnik »Matina« poroča o razgovorih glede pakta štirih velesil: Sedaj proučujejo besedilo pakta velesil vse prizadete vlade. Besedilo se bo lahko končno sprejelo, ali pa bo služilo le za osnovo za nova diplomatska po-

gajanja. Med prizadetimi vladami še ni dosežen sporazum o vseh točkah. Če se sedanje besedilo ne bo izpremenilo, se more reči, da se v novem paktu združijo vsi dosedajni sporazumi ter da se na njihovi osnovi Evropi zajamči mir za 10 let.

Francoski zunanji odbor zahteva pojasnil

Pariz, 25. maja. d. Pomisleki, ki se kažejo v Ženevi v krogih zastopnikov Male antante, so znatno oslabil optimizem, ki se je pokazal včeraj glede pakta štirih velesil. V zunanjem odboru poslanske zbornice se je izjavilo včeraj popoldne več govornikov proti nameravanemu paktu štirih Odbor je sklenil, da pozove ministrskega predsednika Daladierja in zunanjega ministra Boncourja, naj poročata o tej stvari. Odbor je sklenil tudi pozvati vlado, naj ničesar ne ukrene, dokler ne čuje mnenja zunanje-političnega odbora poslanske zbornice.

Boncourjeva zagotovila Mali antanti

Pariz, 25. maja. g. Kakor poroča »dmatine« »L'Ouvree«, je zunanji minister Paul Boncour pri svojih včerajšnjih razgovorih z zunanjimi ministri Male antante obljubil, da Francija pakta četvorice ne bo podpisala pred svetovno gospodarsko konferenco in da bo poprej sporočila besedilo pakta Male antante. V ostalem pa je zagotovil, da se drži besedilo v mejah izjav Male antante od 25. marca. Razen tega je Paul Boncour obljubil, da se bo zavezal za to, da bo Francija podpisala pakt šele po izvršenem sporazumu med državami Male antante in Italijo.

Francija zahteva tudi razorožitev na morju

Ker bi bila razorožitev na kopnem enostranska, zahteva Francija tudi omejitev oboroževanja pomorskih držav

Ženeva, 25. maja. AA. Glavni odbor razorožitvene konference je dopoldne nadaljeval razpravo o redukciji vojnega materiala in načel poglavlja, ki se tičejo razorožitve na morju. Francoski delegat Massigli je ugotovil, da so bile vse obstoječe pomorske konvencije empirične in da britanska delegacija ni poiskala postaviti v načrt splošni dogovor, ki je določen po londonski pogodbi še pred 1935. V takih razmerah obstoječe danes trije pomorski režimi: režim treh podpisnikov londonske pogodbe, režim dveh drugih velesil, ki sta podpisali washingtonski dogovor, in režim ostalih držav. Važno je, da se pred drugim čitanjem poenostavi sedanji zamotani sistem in preuredi nekatera načela, zlasti načelo o kvalitativni omejitvi. Pomorski odbor se je izjavil za znižanje tonaže na 25.000 ton in na redukcijo kalibrov ladjskega topništva. Francija je pristala na znižanje na 8000 ton namesto na 10.000 za svoje križarke, katerih topništvo ni prekoraj kalibra 155 mm. Nato je Massigli vprašal britansko delegacijo, zakaj ničesar ne izjavi o načelu kvalitativne omejitve. Čim bolj vztrajate na omejitvi kvalitativnega orožja na kopnem, je dejal, tem manj more človek razumeti, zakaj z nobeno besedo ne omenite pomorske kvalitativne omejitve. Prav tako nihče ne govori o tem, kaj naj se zgodi s preprojeanimi pomorskimi materialom. Logično je, da je tu vrzel v Rooseveltovi poslanici. Če naj se omeji ofenzivno orožje, naj se to načelo uveljavi prav tako na morju kakor na kopnem.

Za Massiglijem je izjavil japonski delegat Sato, da Japonska nikakor ni mnenja, da bi mogli washingtonska in londonska pogodba tvoriti na vse strani pravičen temelj za bodočo razorožitveno konvencijo. Še ostreje je nastopil ruski delegat Dvoglevski, ki je očital britanskemu načrtu, v kolikor govori o oborožitvi na morju, da ne določa samo križniško neenakopravnost glede pomorske razorožitve, temveč položaj celo otežuje, ker dovoljuje velesilam novo oborožitev, ki jo na vseh drugih področjih odklanja.

Španski delegat Madariaga se je v svojem govoru zavezal za male pomorske države. Zahteval je, da naj pride revizija washingtonske in londonske pogodbe, ki je določena za l. 1935, na dnevni red splošne konference in ne kakšne lokalne konference.

Britanski delegat Eden in ameriški delegat Norman Davis sta hotela zavrniti izražene kritike in sta poudarjala, da sta obe državi dali prvi zgled za razorožitev s pomočjo v Washingtonu in Londonu. Nato je Norman Davis izrazil obžalovanje, ker nastopa Japonska proti obstoječim pogodbam.

Popoldne je posrejel v razpravo o vračanju definicije napadalec zastopnik Chila CSaavedra, ki je zlasti naglašal, da je bila čilska delegacija med onimi, ki so se med splošno razpravo izrekle za britanski načrt glede definicije napadalec. Če bi bilo možno iti še dalje, bi lahko ugotovili preamajno razliko med »dejanskim vojno« in »pravno vojno«. Definicija napadalec po-

kler se vsi evropski narodi ne razorožijo tudi duševno in se ne odrečejo stremeljenju po gospodstvu nad drugimi narodi, tako dolgo je razorožitev mogoča le pod pogojem, da se ustvari učinkovita sredstva, ki bodo preprečila vsak naval imperializma in šovinizma. Ali se dajo taka sredstva in jamstva najti, od tega velikega vprašanja je odvisna usoda razorožitvene konference.

obrazen, ki ga je odobril odbor za varnost in ki vidi v napadalcu tisto državo, katere se začete k sili, ne da bi prej napovedala vojno, upošteva do gotove mere predlog čilske delegacije v glavnem odboru 27. marca. Govornik je nato opozoril na izjavo bivšega čilskega zunanjega ministra Matteja, ki je dejal, da se krutost vojne prav nič ne izpremeni, če je vojna formalno napovedana ali pa ne. Napoved je nastala potrebo, da se smatrajo kot formalno v vojnem stanju tudi tiste države, ki se bojujejo, ne da bi vojno napovedale.

Sovjetski delegat Dvoglevski se je izrekel za načrt Politia. Tudi poljski delegat Radziński ter čilski delegat Saavedra sta se brez pridržkov izrekle za ta načrt.

Nato je govoril britanski delegat Eden. Njegov govor je zelo razočaral večino odbora, ker je skušal dokazati, da je definicija preveč okorna in avtomatska ter da ne upošteva dovolj okoliščin neposredno pred napadom. Izjavil je, da so predlagani kriteriji nezadostni in da lahko služijo kvečjemu kot elementi za presojo mednarodnemu organizmu, ki je za to poklicano. Skratka, Eden je zahteval za svet DN popolno svobodno presojo ter tako vnovič demonstriral odpor Anglosaksov proti točnim in nedvoumnim obveznostim.

Za Edenom je govoril Politia, ki je pobijal izjavljanje britanskega delegata in dokazoval prednosti predlaganega sistema, ki daje zamešljive možnosti za dognanje napadalec v večini primerov: v dvoumnih primerih pa načrt kombiniran s členom 11. pakta jamči za potrebno pomiritev.

Zastopniki Turčije, Perzije in držav Male antante so se toplo izrekli za načrt definicije: Titulese je prav tako, kakor Politia, prosil države, ki so proti temu, naj ne mečejo polen pod noge tistim, ki vidijo v definiciji napadalec novo jamstvo za varnost.

Razprava o varnosti se bo nadaljevala v ponedeljek. Jutri in v soboto bodo razpravljali o vojnem materialu.

Ameriški bančniki v preiskavi

Washington, 25. maja. e. Kakor znano, je ameriški kongres uvedel proti več ameriškim bančnikom preiskavo zaradi nedovoljenih spekulacij. Te dni se je pričelo pred posebnim odborom zasliševanje znanega bančnika Pierponta Morgana, ki je včeraj postal več senzacionalnih izjav, s katerimi je kompromitirana cela vrsta javnih ljudi in delavcev v Ameriki. Morgan je izpovedal, da je tem osebam dajal posojila in dejnice svojih podjetij pod zelo ugodnimi pogoji. Med drugim je omenil Owna Younga, poveljnika ameriške vojske v svetovni vojni generala Perehinga, letalca Lindbergha, vrhovnega sodnika Roberta, finančnega ministra Woodina in celo ameriškega delegata na razorožitveni konferenci Normana Davisa, poleg teh pa še celo vrsto bančnikov, industrijev in drugih zastopnikov ameriškega gospodarstva, ki so se prav tako okoristili na njegov račun. Ko je Norman Davis izvedel za Morganovo izjavo, je takoj odgovoril, da je sicer v Morganovi banki najel posojilo, ki pa je krito z zadostnimi in varnimi jamstvi in mu tudi ni bilo izplačano na podlagi kakih izrednih pogojev. V anketnem odboru reprezentativne zbornice pa je takoj po Morganovih izjavah povzel besedo senator Borah, ki je pripomnil, da bodo Morganove izjave gotovo nemilo iznenadile ameriško javnost, vsekakor pa ima ameriški narod pravico, da zahteva vsaj finančnega ministra, ki bo čistih rok.

Carinska unija med Italijo, Avstrijo in Madžarsko?

Senzacionalna razkritja v francoskem zunanjepolitičnem odboru

Pariz, 26. maja p. V vseh političnih in diplomatskih krogih je vzbudil veliko pozornost govor, ki ga je imel snoči na seji zunanje političnega odbora poslanske zbornice poslanec radikalne levice Ibernegare v zvezi s pogajanji za sklenitev pakta velesil. V svojem govoru je odločno nastopil proti temu, da bi se Francija pridružila tej »parcelaciji Evrope« med velesilami, ker bi brez dvoma izgubila svoje stare in preizkušene zaveznike, Malo antanto in Poljsko, a pridobila problematično zavezništvo Italije in drugih, ki komaj čakajo, da bi ubili prestiž Francije. Največjo sen-

zacijo pa je vzbudila izjava govornika, češ da ima docela zanesljive informacije o tem, da je bil včeraj podpisan v Rimu dogovor o carinski uniji med Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Italija je že s tem pokazala, kako si zamišlja bodočo razdelitev Evrope na interesne sfere in Francija ji v tem ne sme in ne more slediti. V vladnih krogih so glede teh trditve zaenkrat še rezervirani, toda v politični javnosti je vzbudilo pozornost že samo dejstvo, da teh trditve doslej niso demantirali niti v Parizu, niti v Rimu.

Ostra kritika Macdonaldove politike

Lord Snowden obsoja nejasnost politike angleške vlade glede svetovne gospodarske konference

London, 25. maja. AA. Snoči je lord Snowden zahteval v lordski zbornici od vlade, naj poda poročilo o svoji politiki glede na svetovno gospodarsko konferenco. Pri tej priliki je silno ostro osebno napadel predsednika vlade. Njegov napad je tem večja senzacija, ker sta bila oba državnika vse življenje dobra osebna prijatelja in sta tudi v krizi l. 1931. nastopila v tesnem sodelovanju. Lord Snowden je govoril o svetovni gospodarski konferenci ostra kritikalno skupno poročilo, ki sta ga izdala Macdonald in Roosevelt po washingtonskih razgovorih in naglašal, da iz tega poročila ne sije niti zarek modre politike.

Napad lorda Snowdena na Macdonalda je vzbudil pravo senzacijo v vladnih krogih. Macdonald ni hotel še ničesar izjaviti, vendar je verjetno, da ne bo sam odgovoril na Snowdenove napade, temveč Neville Cham-

berlain, ki bo za to porabil debato o zunanji politiki prihodnji petek.

Snowdenov napad kaže, da je opozicija nezadovoljna, ker je predsednik vlada tik pred londonsko konferenco ni informiral dovolj izbrpno o svojih namelih. »Manchester Guardian« piše o tem: Čeprav Snowdenova govora ni mogoče imenovati vladnega, je prav zato pomemben, ker kaže, da se začenja tudi večina upirati Macdonaldu. Način, kako je premier poročal parlamentu o problemih konference, presega naš razum. Zakaj vzle temu, da je šel v Zedinjene države razpravljati z Rooseveltom o skupnem anglo-ameriškem programu, vzle temu, da je podpisal o tem skupno izjavo v Washingtonu, ki so jo razširili po radiju, vzle temu, da je podal dve izjavi v poslanski zbornici, ni mogoče ničesar dodati, ko so ga zadnjič vprašali glede britanske politike na tej konferenci.

ti pasivni rezistenci tedanje nemške vlade pod kancelarjem Cunoem. Izvršil je več atentatov in tako prisilil francoske in belgijske oblasti, da so izdale ostre varnostne ukrepe. Vojnaško sodišče je Schlageterja obsodilo na smrt; usmrtili se je izvršila 26. maja 1923. Zločin, ki ga je plačal z glavo, spada tedaj med dejanja, za katera velja kazenski zakonik.

Vredno je omeniti, da je ta pustolovec, ki je po končani vojni izvrševal celo vrsto poklicev, stal nekaj časa celo v poljski vojni službi.

Vatikan in Hitlerjev režim

Rim, 25. maja. p. V zvezi z dogodki v Nemčiji in politiko katoliškega centra, je objavilo vatikansko glasilo »Osservatore Romano« članek, v katerem brani politiko centra, češ da ne pomeni nikake kapitulacije. Katoliki morajo podpirati vsak režim, pa tudi Hitlerjev, če zahteva cerkvi njene pravice.

V Albaniji čistijo

Beograd, 24. maja. p. Iz Tirane javljajo, da se v vsej Albaniji vrši energično čiščenje vodnih uradnikov, ki so bili dosedaj po večini Italijani. Za najvažnejše smatrajo izpremembe na samem dvoru, kjer je bil odstavljen dosedajni italijanski načelnik kraljeve vojske hiše in na njegovo mesto imenovan Albanec. Šef kraljeve vojske hiše je ob enem šef albanske vojske, ki je tako po dolgi letih prešla iz italijanskega v albansko vodstvo.

